

Шпак Ю.Б.,
*студентка 6 курсу, 1 групи Факультету
адвокатури Національного юридичного
університету імені Ярослава Мудрого*

ФЕНОМЕН НАТОВПУ І МАСОВІ ЗАВОРУШЕННЯ У НОВИХ САНЖАРАХ

Ключові слова: масові заворушення, психологія натовпу, масова свідомість

Анотація: У тезах розглянуто чинники впливу феномену натовпу на вчинення масових заворушень у Нових Санжарах 20 лютого 2020 року.

Ключевые слова: массовые беспорядки, психология толпы, массовое сознание

Аннотация: В тезисах рассмотрено факторы влияния феномена толпы на совершение массовых беспорядков в Новых Санжарах 2- февраля 2020 года.

Keywords: riots, crowd psychology, collective consciousness

Summary: In these examined the crowd phenomenon's influencing factors on the mass riots in Novy Sanzhary on February 20, 2020.

Події, які відбулися 20 лютого 2020 року у Нових Санжарах стали безпрецедентним явищем, яке сколихнуло громадськість не тільки в Україні, але і за кордоном.

Через приїзд до смт. Нові Санжари Полтавської області шести автобусів із особами, евакуйованими з провінції Ухань, до медичного центру Національної гвардії України «Нові Санжари» були організовані масові мітинги та заворушення. У «Нових Санжарах» евакуйовані повинні були провести 2 тижні на самоізоляції через можливість зараження коронавірусом. Мітинги перетворилися у масові заворушення, де зібралось близько тисячі учасників. Учасники заворушення кидали у автобусну колону та у працівників правоохоронних органів цеглу і каміння [1., 2].

Кримінологами вже неодноразово досліджувались організації і участі у масових заворушеннях, але поняття «натовп» досі не є конкретно визначеним.

Натовп визначається, наприклад, як безструктурне скупчення людей, які позбавлені можливості ясно усвідомлювати спільність цілей, але пов'язаних між собою подібністю емоційного стану й загальним об'єктом уваги [3]. Академічний тлумачний словник визначає натовп як велике неорганізоване скупчення людей; стовпище [4].

Незважаючи на безструктурність натовпу, психологи виокремлюють такі його складові: організатори масових ексцесів; активні учасники; конфліктні особи; підбурювачі; спостерігачі; випадкові учасники [6].

Значну роль у масових формах поведінки відіграють неусвідомлені процеси. Поява такого явища має низку причин, зокрема, вплив інстинктів на адекватну поведінку особи; заразливість - «у натовпі всяке почуття, усяка дія заразлива»; сприйнятливості до навіювання [7]. Зелінський А.Ф. характеризував натовп таким чином: «Натовп перетворює людей на стадо баранів, і одна божевільна вівця здатна потягти за собою все стадо. Від простого наслідування розвивається масовий психоз, коли індивідуальні дії усвідомлюються лише на рівні рухів тіла, а здатність усві-

домлювати моральну і правову оцінку вчинюваного тимчасово втрачається» [5]. Габрель де Тард досліджував питання такої за-разності через історію народних збіговиськ і дійшов до висновку, що «...ненависть стосовно заразливості взагалі бере перевагу над любов'ю, лихослів'я – над похвалою, свистіння – над оплесками і негативні переконання - над позитивними». А найзаразливішим з усіх дій він визнає вбивство [10].

Іншою значущою ознакою натовпу є деіндивідуалізація поведінки. Для злочинного натовпу характерно те, що в її складі особи втрачають індивідуальні особливості, відчуття відособленої ідентичності та набувають спільних рис. Учасники натовпу втрачають відчуття відповідальності за власні дії, масовість надає їм впевненості у їх вчиненні [3., 8].

Для зіставлення викладеного із подіями, які відбувалися 20 лютого 2020 року у Нових Санжарах, необхідно з'ясувати актуальну епідеміологічну ситуацію, яка існувала на момент тих подій.

Із 6 березня 2020 року Міністерство охорони здоров'я щоденно надає інформацію про кількість осіб, у яких виявлено коронавірус. Незважаючи на те, що опублікування такої інформації почалося після тих подій, кількість хворих була досить невисокою. Станом на 6 березня в Україні не зареєстровано нових випадків захворювання COVID-19. До Центру громадського здоров'я України надійшло 9 повідомлень про підозри на захворювання коронавірусом [9].

Однак, як відомо, після оприлюднення інформації про приїзд евакуйованих осіб невідомі особи почали розповсюджувати через Інтернет інформацію про приїзд до Нових Санжар інфікованих осіб [1., 2]. Виходячи з викладеного, можна зробити висновок про наявність фактору «заразності» емоцій серед жителів, що могло і пригнітити усвідомлюваність своїх дій учасниками натовпу своїх дій. Відсутність відкритого лідера і маніпулювання інформацією, масовість, на мітингу зібралось приблизно тисяча учасників [2], могли розвинути відчуття анонімності, відчуття відсутності відповідальності не лише за власні дії, а й за події в цілому.

Таким чином, можна зробити висновок про однозначність впливу феномену натовпу на осіб, які приймали участь у мітингу, а подальшому у масових заворушеннях, які мали місце 20 лютого 2020 у смт Нові Санжари.

ЛІТЕРАТУРА:

1. BBC. Coronavirus: Ukraine protesters attack buses carrying China evacuees [Електронний ресурс] / BBC. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.bbc.com/news/world-europe-51581805>.

2. Вирок Новосанжарського районного суду Полтавської області від 23 вересня 2020 року №91758447 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/91758447>.

3. І. І. Приходько, О. В. Тімченко, С. Т. Полторак та ін. Психологія натовпу й управління ним при виконанні службово-бойових завдань. навч. посіб. / [Електронний ресурс] / І. І. Приходько, О. В. Тімченко, С. Т. Полторак та ін.. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/4012/1/%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%8F%20%D0%BD%D0%B0%D1%82%D0%BE%D0%B2%D0%BF%D1%83.pdf>.

4. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970-1980.

5. Зелинский А.Ф. Криминальная психология / Зелинский А.Ф. – К.: ЮринкомИнтер, 1999. – С. 211

6. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] : у 2 кн. / Орбан-Лембрик Л.Е. [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: – <https://www.twirpx.com/file/1812798/>

7. Лебон Г. Психология толп / Гюстав Лебон [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://mybook.ru/author/gyustav-lebon/psihologiya-narodov-i-mass/read/>.

8. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність : монографія / О. О. Кваша ; НАН України ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2013. – 560 с.

9. Оперативна інформація про поширення коронавірусної інфекції 2019-nCoV [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://moz.gov.ua/article/news/operativna-informacija-proshirennya-koronavirusnoi-infekcii-2019-ncov->

10. Пивоваров В. В. Криміногенний потенціал масових суспільних заворушень / В. В. Пивоваров, К. А. Бузова // *Наук.вісник Херсонського держ.ун-ту. Серія : Юрид.науки.* – 2015. - Вип.5. - Т.3. – С. 141-145.